

STABOL

Corline Koolhof

Uit: Woord en Gebaar april 2001

Op dit moment wordt binnen het STABOL-project keuzes gemaakt voor de standaardgebaren van het Basislexicon. Dit Basislexicon bestaat uit een lijst van 2500 basisbegrippen. Voor die begrippen wordt een standaardgebaar of meerdere standaardgebaren gekozen. De keuze voor standaardgebaren betekent niet dat andere varianten niet 'goed' meer zouden zijn of niet meer gebruikt mogen worden. Vergelijk deze lijst met een Basislijst voor de Nederlandse Taal waarin basiswoorden zijn opgenomen voor verschillende begrippen. Deze lijsten worden bijvoorbeeld gebruikt voor het ontwikkelen van basis cursussen. Iedereen die een taal leert begint met het leren van de basiswoorden en leert daarna alle mogelijke varianten en synoniemen. Het STABOL-project wordt uitgevoerd door het Nederlands Gebarent centrum in samenwerking met Dovenschap. Een werkgroep voornamelijk bestaande uit Doven, aangevuld met taalkundigen en horende tweetaligen bespreekt de verschillende gebaren en stelt de standaardgebaren vast. In het voorjaar van 2002 zullen de gestandaardiseerde Basis- en Onderwijslexicon op cd-rom uitgebracht worden.

De vraag is dit keer hoe we tot de basisgebaren voor 'lamp' en 'boom' zijn gekomen.

Het gaat hier om de keuze van een basisgebaar voor 'lamp' en voor 'boom'. Voor het begrip 'lamp' waren 2 gebaren voor handen:

1. Een gebaar dat oorspronkelijk in het noorden van Nederland gebruikt werd: de 1-hand die tikt op de kin en de onderlip.
2. Een gebaar dat in de rest van Nederland gebruikt wordt: een O-hand die open gaat.

©

Wanneer je deze gebaren met elkaar vergelijkt, valt het volgende op. Het eerste gebaar is een gebaar dat op het lichaam gemaakt en niet locatief gebruikt kan worden. Je kunt het gebaar dus alleen op de kin maken en niet op een andere plaats. Dit in tegenstelling tot het tweede gebaar dat je op verschillende plaatsen in de ruimte voor je kunt maken, afhankelijk van de context. Het tweede gebaar is ook duidelijk een vormgebaar: het geeft de vorm van een lichtstraal aan. Deze gebaren zijn dus eigenlijk aanvullend. Het eerste gebaar wordt gebruikt voor het algemene begrip 'lamp'.

Bijvoorbeeld in 'ik moet een lamp kopen' en 'ik heb te weinig lampen in huis'.

Het tweede gebaar wordt specifiek gebruikt. Bijvoorbeeld in samenstellingen als FIETSLAMP. Hiervoor worden 2 gebaren achter elkaar gemaakt, namelijk FIETS en LAMP. Het gebaar LAMP verandert dan iets onder invloed van de visuele realiteit:

- de plaats van het gebaar verandert, namelijk recht voor het lichaam;
- de palmrichting van het gebaar verandert, namelijk recht naar voren.

Voor het begrip 'een lamp aan het plafond' worden beide gebaren gebruikt:

- gebaar nummer 1 voor het algemene begrip 'lamp'
 - gebaar 2 voor het aangeven waar de lamp zich bevindt (het gebaar wordt voor het hoofd gemaakt met de handpalm naar beneden).
- Gebaar 1 en 2 worden dus allebei opgenomen in de Basislijst. Beide gebaren hebben namelijk een speciale functie.

Voor het begrip 'boom' zijn op de verschillende cd-roms ook 2 gebaren te vinden:

1. Een gebaar dat oorspronkelijk in het noorden van Nederland gebruikt werd: beide handen hebben de 1-handvorm die een beweging naar beneden maakt
2. en gebaar dat men in de rest van Nederland gebruikt: een C-hand die recht naar beneden beweegt.

©

©

Ook bij deze gebaren vond een vergelijking plaats waaruit bleek dat deze gebaren veel overeenkomsten vertoonden met de gebaren voor 'lamp'. Het tweede gebaar is ook duidelijk een vorm-gebaar waarbij het mondbeeld (de gesproken component) verplicht is, omdat het gebaar nog meer betekenissen kan hebben: PAAL en BUIS. Dit gebaar is dus niet specifiek genoeg voor het begrip 'boom'. Maar net als het tweede gebaar LAMP, kan dit tweede gebaar BOOM heel gemakkelijk op verschillende plaatsen voor het lichaam gemaakt worden. Ook kan dit gebaar heel goed in samenstellingen gebruikt worden als APPELBOOM en KASTANJEBOOM. Het eerste gebaar wordt dan gebruikt voor het algemene begrip BOOM, bijvoorbeeld in 'boom omzagen' of 'een prachtige oude boom'. Gebaar BOOM 1 en 2 worden dus beiden opgenomen in de basislijst.

© Nederlands Gebarencentrum 2001. Het is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van het Nederlands Gebarencentrum dit artikel of een gedeelte uit dit artikel over te nemen.

tekeningen: © Saskia Heuer

